RALUCA BRĂESCU, **Adjectivul în limba română. Sintaxă şi semantică**, Editura Universităţii din Bucureşti, 2012, 274 p.

Cartea Ralucăi Brăescu reprezintă o cercetare monografică despre adjectivul românesc, din perspectivă (morfo)sintactică, semantică şi tipologică, centrată pe descrierea acestei clase lexico-gramaticale eterogene în stadiul actual de limbă, cu unele observaţii diacronice. În spirit modern, sunt excluse din discuţie adjectivele pronominale, care au comportament de determinanţi sau de cuantificatori (poziţii imposibile pentru adjectivele propriu-zise). Deşi autoarea mărturiseşte că punctul de pornire îl reprezintă lucrări recente de gramatică românească (*Gramatica Academiei* 2005/2008 sau *Gramatica de bază de limbii române*, 2010), în realitate, este vorba de o circulaţie a ideilor: pe de o parte, în cartea de faţă sunt preluate aspecte discutate în aceste gramatici recente, pe de altă parte, în aceste gramatici sunt deja cuprinse unele dintre ideile prezentate anterior de Raluca Brăescu, în comunicări şi articole.

Lucrarea cuprinde şase capitole, precedate de o *Introducere* care prezintă obiectivele, principiile de lucru şi structura cărţii, şi urmate de o *Încheiere*, în care sunt reluate principalele aspecte discutate şi sunt subliniate noutăţile aduse de această cercetare.

În capitolul 1, *În căutarea unei definiţii pentru adjectiv* (p. 17–34), se începe cu o analiză critică a definiţiilor anterioare date adjectivului în gramatici (de la *Gramatica Academiei* din 1966 până la lucrările cele mai recente de gramatică românească). În urma acestei analize, autoarea formulează observaţia că perspectiva de caracterizare a adjectivului s-a schimbat, de la o definiţie strict morfologică sau semantică la o abordare în care subclasele semantice de adjective se corelează cu o anumită funcţionare sintactică. Sunt discutate, de asemenea, relaţia adjectivului cu verbul (manifestată prin apariţia în poziţii predicative, capacitatea de a guverna complemente), cu substantivul (manifestată prin asemănări flexionare şi de acord, derivaţionale etc.) şi cu adverbul (manifestată prin organizarea grupurilor în jurul formantului de gradare, prin omonimia adjectiv masculin singular – adverb etc.). În concluzie, sunt considerate trăsături definitorii ale adjectivului apariţia în poziţia de modificator nominal şi de predicat, precum şi compatibilitatea cu modificatorii de gradare.

Capitolul 2, *Clase semantice de adjective* (p. 35–81), începe cu prezentarea neajunsurilor definiţiei tradiţionale, în care adjectivul este considerat expresia unei proprietăţi şi ale clasificărilor anterioare. Urmând tendinţe din bibliografia străină, autoarea propune trei clase de adjective: (i) *Adjectivele calificative*, cu funcţie descriptivă, de caracterizare, au mai multe proprietăţi semantice: sunt organizate în cupluri antonimice (*mic – mare, nou – vechi*); sunt intersective (*Ana este o tânără timidă –> Ana este o tânără, Ana este timidă*), dar pot avea şi utilizări nonintersective; în mod tipic, sunt subiective, implicând adesea un act de evaluare; majoritatea sunt lineare, adică „determină o dimensiune semantică de-a lungul căreia se face ordonarea după grad a referenţilor” (p. 43); (ii) *Adjectivele relaţionale*, cu funcţie de identificare, de restrângere a predicaţiei (*creaţie literară, conversaţie telefonică*), imposibil de coordonat cu adjective calificative, se grupează în două subclase: *adjective clasificatoare*, modificatori ai numelui, care operează o localizare nondeictică în timp şi în spaţiu (*roman interbelic*) sau desemnează o relaţie de posesie sau de meronimie (*dicţionar etimologic*) şi *adjectivele tematice*, complemente ale numelor deverbale (*atacul german*); prin raportare la criteriile folosite pentru descrierea adjectivelor calificative, adjectivele relaţionale sunt, în general, nonintersective, obiective, nonlineare; (iii) *Adjectivele de modificare a referinţei*, clasă reziduală, cu caracteristici atipice şi comportament neunitar, includ *adjective deictice* (*anul viitor, partea dreaptă*), *paradigmatizante* (*melodia preferată, discuţie privată*), *de ajustare discursivă a denominaţiei* (*o simplă exclamaţie, o adevărată*

BDD-R161 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:22 UTC)

capodoperă), *intensive* (*un mare fumător, un calcul rapid*), *expresive/afective* (*draga mea mamă, disperatul apel*); prin raportare la criteriile folosite pentru descrierea celorlalte clase de adjective, adjectivele relaţionale sunt, în general, non-intersective, subsective sau nonsubsective, non-lineare. O secţiune importantă este rezervată alunecărilor între clase, manifestate prin polisemie, omonimie sau prin transfer semantic (*sistem nervos* vs *student nervos; masă roşie* vs *armată roşie; călătorie prezidenţială* „a preşedintelui" *vs* „fastuoasă").

Capitolul 3, *Structura grupului adjectival* (p. 82–121), cuprinde o descriere sintactică minuţioasă a constituenţilor grupului adjectival. *Constituentul* ***cel*** a primit diverse interpretări în bibliografia românească; Raluca Brăescu înregistrează următoarele ocurenţe ale acestuia în context adjectival: ca determinant emfatic, ca formant al superlativului şi ca pronume semi-independent. *Modificatorii* centrului adjectival se clasifică în *intensificatori* – amplificatori şi atenuatori, construcţii cu rol intensificator –, *aproximatori*, *modalizatori*, *categorizatori*, *negatori*, *comparatori*). Autoarea insistă şi asupra modificării ierarhizate (*un pahar [[încă] aproape plin]*). *Complementele* centrului adjectival avute în vedere sunt: nominalul în dativ, în genitiv, în acuzativ, grupul prepoziţional, cu diverse structuri, propoziţia introdusă prin complementizator; un statut special are *complementul comparativ*, cerut de un specificator al grupului adjectival. O secţiune aparte este rezervată adjectivelor care nu autorizează complemente şi explicării acestei incompatibilităţi. În fine, sunt discutaţi *adjuncţii* centrului adjectival, o atenţie specială fiind acordată grupului de măsură (*un covor mare de doi metri*), care este interpretat ca având un statut intermediar, între complement şi adjunct.

În capitolul 4, *Adjectivul modificator* (p. 122–171), sunt discutate tipurile de modificatori adjectivali (restrictivi, nonrestrictivi). O atenţie specială este acordată poziţiei modificatorilor adjectivali în grupul nominal; dificultăţile de interpretare sunt determinate de faptul că ordinea pare a fi mai liberă decât în alte limbi, dar nu toate configuraţiile sunt posibile pentru toate tipurile de adjective, unele diferenţe semantice părând a fi corelate cu poziţia adjectivelor. Autoarea expune diverse teorii (semantice, sintactice – *head-movement*, *direct and indirect modification, NP-adjectives* vs *DP-adjectives,* teoria deficienţei sintactice –, discursive, morfologice) în care s-au oferit explicaţii pentru topica modificatorilor adjectivali şi ajunge la concluzia că analiza cea mai potrivită pentru situaţia din română trebuie să ţină seama de toate tipurile de constrângeri (sintactice, semantice, discursive). Analiza structurilor [nume + modificator] şi [modificator + nume] are în vedere, pe de o parte, tipurile de adjective incluse în acest tipar, iar, pe de altă parte, tipurile de nume modificate de aceste adjective. Secţiuni speciale sunt rezervate adjectivelor mobile (care, indiferent de poziţia faţă de centru, au acelaşi sens; un caz aparte este reprezentat de adjectivele cromatice) şi adjectivelor care îşi schimbă sensul în funcţie de topică (*o simplă poezie* vs *o poezie simplă*). Un alt aspect analizat pe larg în acest capitol este modificarea multiplă; după ce prezintă teoriile şi ipotezele privind serializarea adjectivelor, autoarea se opreşte asupra tiparelor canonice de serializare a adjectivelor din limba română (cu adjective relaţionale, calificative, calificative şi relaţionale, de modificare a referinţei). Capitolul se încheie cu două secţiuni despre topica adjectivului şi variaţia interlingvistică (româna, ca şi celelalte limbi romanice, dar spre deosebire de limbile germanice, are adjective postnominale – este invocat principiul *miror-image order* –; topica adjectivului românesc este variată şi alegerea uneia dintre variante are consecinţe de interpretare în multe situaţii), respectiv topica adjectivului şi variaţia diacronică (în limba veche, probabil sub influenţă slavă, topica prenominală a adjectivului era mai puţin constrânsă).

În capitolul 5, *Adjectivul predicat* (p. 172–211), sunt prezentate tipurile de adjective care apar în poziţii predicative: în general, adjectivele care au proprietatea intersectivităţii apar în poziţii predicative; prin urmare, adjectivele relaţionale tematice şi numeroase adjective de modificare a referinţei, care sunt nonintersective, nu sunt compatibile cu poziţiile predicative; adjectivele relaţionale clasificatoare şi cele de modificare a referinţei apar în poziţii predicative numai în condiţii speciale (contrastive, în utilizări nespecifice, atunci când sunt folosite la plural sau când iau complemente). De asemenea, se discută poziţiile predicative ocupate de adjective: matriciale – numele predicativ, complement predicativ al obiectului – şi reorganizate – predicativul suplimentar (suprimabil sau nesuprimabil, cu interpretare depictivă sau rezultativă,

BDD-R161 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:22 UTC)

stage-level sau, mai rar, *individual-level*). Autoarea interpretează sintactic predicativele suplimentare ca provenind din propoziții reduse (*small clause*); sunt aduse în discuție: controlorul acestor propoziții reduse, ambiguitățile/citirile duble, dispunerea şi restricțiile de contiguitate. O secțiune restrânsă priveşte apoziția, care este tot un tip de predicat secundar. Ultima secțiune este rezervată unor probleme controversate care privesc adjectivul predicat detaşat (tipul *Ion,* ***obosit****, s-a oprit,* interpretat de autoare ca un predicat secundar orientat spre participant), structurile ambigue de tipul *Îmi cumpăr rochia* ***albă****,* în care adjectivul poate fi considerat atât modificator, cât şi predicat secundar, structurile de tipul *El a tăiat felia* ***subțire****,* în cazul cărora se oscilează între interpretarea adverbială şi cea ca predicat secundar.

Capitolul 6, *Adjectivul şi elipsa nominală* (p. 212–241), cuprinde o prezentare a teoriilor despre elipsa nominală şi relația cu substantivizarea, o descriere a funcțiilor discursive ale adjectivelor substantivizate, urmată de câteva aspecte morfologie, sintactice şi semantice legate de adjectivele substantivizate. De o atenție specială beneficiază elipsele lexicalizate (*aviara, prenatal, imobiliare* etc.) şi construcția *nebunul de Ion.* Concluzia acestui capitol este aceea că formarea de adjective substantivizate este foarte productivă în româna actuală.

Cartea Ralucăi Brăescu prezintă rezultatele unei cercetări atente, minuțioase, în spatele căreia se ascunde multă pasiune şi curiozitate ştiințifică, şi care, fără a fi excesiv de tehnică, reuşeşte să dea seamă de numeroase fapte de limbă româneşti legate de adjectiv. Dincolo de chestiunile de detaliu care au primit explicații şi analize în această carte, credem că lingvistica românească îi datorează Ralucăi Brăescu descrierea/rezolvarea a cel puțin două probleme majore legate de clasa adjectivului: clasificarea semantico-sintactică şi topica adjectivului în grupul nominal.

ADINA DRAGOMIRESCU
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
Calea 13 Septembrie, nr. 13, Bucureşti
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti
Str. Edgar Quinet, nr. 3–5, Bucureşti

ISABELA NEDELCU, **101 greşeli gramaticale**, Bucureşti, Editura Humanitas, 2012, 189 p.

Cartea Isabelei Nedelcu, ultima apărută în colecția „Viața cuvintelor”, se înscrie în rândul lucrărilor care ilustrează preocupările curente de cultivare a limbii.

Continuarea seriei amintite cu volumul de față are la bază următorul scop: în exprimare nu contează numai conținutul mesajului formulat, ci şi modul în care este structurat acesta, reflectând coerența şi logica gândirii. Prin semnalarea greşelilor culese, autoarea are în vedere nu numai să corecteze anumite erori care apar recurent în exprimarea vorbitorilor, ci şi să explice mecanismele care conduc la producerea acestora şi să ofere strategii pentru a le evita.

Lucrarea cuprinde şase capitole, în care sunt discutate 101 categorii de greşeli de pronunțare, grafie, punctuație, morfologie şi sintaxă. Pentru ilustrarea greşelilor, autoarea foloseşte exemple preluate de pe internet sau din monitorizările personale ale unor posturi de radio şi de televiziune, precum şi din monitorizările realizate de un grup de lingvişti de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al Rosetti” în cadrul parteneriatului dintre Academia Română şi Consiliul Național al Audiovizualului privind calitatea limbii române în mediul audiovizual, desfăşurat în perioada 2007–2012.

Noțiunea de „greşeală” trebuie pusă în legătură cu existența unei norme lingvistice la care vorbitorii se raportează pentru a se exprima şi a scrie corect.

În **capitolul introductiv** (p. 19–25) autoarea explică legătura dintre normă şi uz, făcând referire şi la conceptul de „dinamică” a limbii şi a normei – raportul dintre faza actuală a dezvoltării limbii / normei şi etapele anterioare.

Limba este supusă schimbărilor, evoluează, unele domenii (de pildă, lexicul) fiind mai puțin stabile decât altele (morfologia). Astfel, în analiza faptelor lingvistice trebuie să ținem cont şi de dinamica uzului. Totodată, şi norma lingvistică admite anumite tipuri de schimbări, evoluția ei fiind consemnată în dicționare (a se vedea DOOM[1] şi DOOM[2] şi modificările dintre

BDD-R161 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:22 UTC)